

Beleidsplan Protestantse Gemeente Zwolle

2022 – 2025

Vastgesteld in de Algemene Kerkenraad op 7 februari 2022

Inhoudsopgave	bladzijde
1 Inleiding	3
2 Missie en visie	3
3 De wijken	5
4 Veilige gemeente	7
5 Algemene Kerkenraad	8
6 Communicatie	9
7 Diaconale gemeenschap	10
8 Predikanten en kerkelijk werkers	11
9 Beheer	12
10 Kerkmuziek	13
11 Uitdagingen	13
12 Tot slot	13

1. Inleiding

De Protestantse Gemeente Zwolle (PGZ) wil met haar wijkgemeenten, in het licht van Christus, een warm en open huis bieden voor jong en oud. Wij zijn “mensen op weg”. Op deze weg willen wij onze veelkleurige verbondenheid met God, met elkaar en met de wereld, vieren, verdiepen en in praktijk brengen. En dat blijkt niet eenvoudig in deze veranderende wereld. We merken dat de kerk – door alle veranderingen – een andere rol in onze samenleving heeft gekregen en dat er sprake is van krimp en vergrijzing. Daarnaast raast er sinds begin 2020 een virus rond dat van invloed is op onze wijze van leven en de wijze waarop wij kerk kunnen zijn. Dit alles heeft invloed op de invulling van het beleidsplan voor de komende vier jaren.

Deze periode van het beleidsplan wordt m.n. gekenmerkt door verbinding, vernieuwen en samenwerken.

Verbinding in onze multiculturele samenleving is belangrijk vanuit de verbinding met God. We staan als missionaire kerk midden in het leven en dat vraagt om toewijding aan God en aandacht voor de ander, met name daar waar verschillen ontstaan en mensen in de knel komen. Daarnaast participeren wij in oecumenische verbanden. Dat betekent stimuleren van ontmoeting en samenwerking van christenen op lokaal niveau en binnen de wijkgemeenten.

Vernieuwen leidt tot nieuwe mogelijkheden van kerk-zijn voor een krimpende kerk in de dynamische tijd waarin wij leven. Er groeit een jongere generatie op met idealen en een algemene oriëntatie op geloof en zingeving. Deze nieuwe generatie voelt zich minder thuis in de traditionele kerk. Dit vraagt dus om nieuwe vormen van kerk-zijn. De wijkkerkenraden zullen hier aandacht voor moeten hebben. De Algemene Kerkenraad ziet vanuit zijn verantwoordelijkheid voor vernieuwingen in het bijzonder mogelijkheden via het stimuleringsfonds, de vieringen in de Grote Kerk en in pioniersplekken.

Samenwerken vindt plaats door de gevormde drie ‘clusters’ van ieder twee wijkgemeenten. Samenwerking kan wijkgemeenten extra energie en vitaliteit geven om hun missie gestalte te geven vanuit de liefde voor God en zijn gemeente. Door vanuit de basis bepaalde zaken gezamenlijk aan te pakken (activiteiten, leerhuizen, diaconaat, pastoraat), leer je elkaar kennen en kan ervaren worden op welke wijze een verdere samenwerking gestalte kan krijgen.

In dit beleidsplan komen de algemene beleidslijnen naar voren. Hoe gaan we, als Protestantse Gemeente Zwolle, om met de veranderende omstandigheden. Op welke wijze gaan we de samenwerking tussen wijkgemeenten verstevigen en welke verantwoordelijkheden liggen bij de wijkgemeenten en welke bij de Algemene Kerkenraad. Basis daarbij zijn de Kerkorde, de Ordinanties en de Plaatselijke Regeling van de PGZ.

Nadat het beleidsplan is vastgesteld kan via actieplannen uitvoering worden gegeven aan het realiseren van veranderingen.

2. Missie en visie

De **missie** van de PGZ is het – via diverse wijkgemeenten – verkondigen van het Woord van God en het vervullen van de opdrachten die Hij ons daarin geeft; dit tot eer van God, tot opbouw en uitbreiding van zijn koninkrijk in deze wereld en tot heil van de mens als zijn beeldrager. Vanuit haar missionaire karakter richt de kerk zich daarbij op haar leden en de rand- en buitenkerkelijken.

De missie van de PGZ en de roeping van haar leden krijgt vorm in Woord (in het bijzonder in verkondiging en viering) en Daad (pastoraat en diaconaat).

Visie: De kerk is een gemeenschap van mensen, wij zijn er voor elkaar en voor de wereld om ons heen. *(Zie Matt. 22 vers 37-39: De eerste en belangrijkste regel is: de Heer is je God. Je moet van hem houden met je hele hart, met je hele ziel en met je hele verstand. Maar de tweede regel is net zo belangrijk: van mensen om je heen moet je evenveel houden als van jezelf. Die twee regels zijn de basis van de wet en van de andere heilige boeken.¹)*

In onze geloofsgemeenschappen vinden we onze bezieling in verhalen over God, in het bijzonder de verhalen over Jezus' leven, dood en opstanding. We vinden die verhalen in de Bijbel. Wanneer we deze verhalen horen of lezen, zoeken wij hoe wij die informatie kunnen verbinden met onze eigen levens. Met vallen en opstaan proberen wij in navolging van Jezus te leven.

De kern van Jezus' boodschap (die is geworteld in de traditie van het Oude Testament) bestaat in de verkondiging van het koninkrijk van God. Het koninkrijk van God heeft betrekking op ons leven hier en nu. Concreet betekent dat: betrokkenheid op God, omzien naar elkaar en omzien naar de wereld. Hoe de geloofsgemeenschap vorm krijgt, is mede afhankelijk van de mensen ter plekke, de context en wat die te bieden heeft. Dat maakt de kerk dynamisch, mede door de werking van de Geest van God, voortkomend uit het Pinkstergebeuren. Mensen van verschillende taal en achtergrond gingen elkaar verstaan en sloegen de handen ineen. Het is de Geest die ons richt op de navolging en het is de Geest die ons kracht en de middelen schenkt om de boodschap van Jezus uit te dragen.

Welke veranderingen zien we in onze maatschappij² die van invloed zijn op de kerk:

- Er wordt een sterker accent gelegd op de individuele keuze die mensen maken.
- We leven in een netwerksamenleving. In plaats van in vaste instituten met vaak hiërarchische verhoudingen nemen mensen deel aan het leven in open en los-vaste verbanden.
- De relatie met de wereld en met elkaar verloopt steeds meer digitaal. De digitale revolutie heeft op veel terreinen van het leven een ingrijpende verandering gebracht.

Een cultuur van individuele keuzes daagt de kerk uit om een plaats te zijn voor persoonlijke groei en ontwikkeling waar talenten worden gewaardeerd. Een plaats waarin mensen worden uitgedaagd de keuze te maken voor een leven met God.

In een netwerksamenleving heeft de kerk de schijn tegen een instituut te zijn dat weinig wendbaar en niet erg open is. Misschien komt dat ook doordat bij een kerk 'binding' belangrijk is. De uitdaging is om te ontdekken dat binding kan samengaan met de vorming van kerkelijke gemeenschappen die passen bij mensen die in een netwerkcultuur leven.

De digitale revolutie verandert de manier van communiceren. Dat zal als vanzelf ook een impact hebben op de communicatie in en van de kerk. De digitale revolutie brengt mee dat informatie er niet alleen voor een groep ingewijden, maar vrij beschikbaar is. Dat past goed bij wat een kerk is: een open samenleving waarin iedereen meedoet. Nu door het coronavirus fysieke kerkdiensten niet mogelijk zijn, vindt via digitale kerkdiensten de verkondiging van het Woord plaats. Ondanks

---

¹ Uit: Bijbel in gewone taal.

² Uit: Kerk 2025: Waar een Woord is, is een weg.

het gemis aan fysiek contact voorziet deze vorm in een behoefte aan steun en troost. Mede doordat er na een kerkdienst digitale koffie-uurtjes worden gepland, die voorzien in de behoefte van onderling contact en napraten over de inhoud van de kerkdienst.

We zullen dus als Protestantse Gemeente Zwolle naast de bestaande wijkgemeenten vormen moeten vinden die aanspreken in de huidige samenleving. Om mensen te bereiken en informatie te delen wordt de communicatie verder verbeterd, waarbij oog wordt gehouden voor diegenen die niet of minder goed kunnen omgaan met digitale communicatie.

3. De wijken

De Protestantse Gemeente Zwolle bestaat uit zes vitale wijkgemeenten die divers en herkenbaar zijn, een eigen vorm van kerk-zijn hebben, gevoed door Woord en Sacrament. De verdergaande krimp en vergrijzing is in 2018 voor de Algemene Kerkenraad van de Protestantse Gemeente Zwolle aanleiding geweest om zich een visie te vormen naar de toekomst. In de komende tien jaren zien we het aantal kerkleden, en daarmee de inkomsten, verminderen met 50%. Dat heeft gevolgen voor de pastorale formatie en het onderhoud van onze kerkgebouwen.

Dat is de reden om in 2018 het project “Heilige Huisjes³, ruimte voor het hart van de kerk” te starten. Bij dit project is het ingenomen standpunt van de Algemene Kerkenraad uitgangspunt:

In de toekomst wordt 50% van de inkomsten besteed aan de pastorale formatie en is er sprake van een sluitende begroting, tegen de achtergrond van fors teruglopende inkomsten.

Deze projectgroep – bestaande uit vertegenwoordigers van alle wijkgemeenten – heeft in een intensief proces van een jaar middels wijkwerkgroepen informatie verzameld in alle wijkgemeenten om een visie te kunnen vormen over de verwachtingen die leven binnen de wijkgemeenten over hun toekomst. Daarnaast is er onderzoek gedaan naar de kerkgebouwen en de (toekomstige) bezetting van het kerkelijk bureau.

Door de projectgroep is er onderzocht welke scenario's, binnen de gegeven kaders, het beste zouden passen bij de toekomst van de Protestantse Gemeente Zwolle en welke besluiten door de Algemene Kerkenraad genomen moeten worden.

Begin 2019 heeft de Algemene Kerkenraad, op basis van het advies van de projectgroep, onder andere besloten tot het volgende:

- Uitgangspunt is om minimaal 50% van de exploitatie te besteden aan pastoraat met een sluitende begroting.
- De zes wijkgemeenten vormen drie clusters, die zelf het tempo en de intensiteit van de samenwerking bepalen. De clusters worden financieel verantwoordelijk voor de 50%-regeling en de sluitende begroting.
- De PGZ krijgt het eeuwigdurend recht op het houden van vieringen in de Grote Kerk op overeen te komen tijden, zonder dat daar huur voor gerekend wordt.
- Het kerkelijk bureau wordt verder afgeslankt en er wordt doorgepakkt op automatisering. Bepaalde taken worden verplaatst naar de wijkgemeenten c.q. clusters.

In de periode van dit beleidsplan zal verder uitvoering worden gegeven aan de hiervoor aangegeven besluiten. Nadere uitwerking vindt zo nodig via actieplannen plaats. Alleen wanneer het de wijkgemeenten c.q. clusters niet lukt 50% aan pastoraat te besteden én de begroting rond te krijgen, is er de noodzaak te kiezen voor één kerkgebouw. Gemeenten kunnen

---

³ Zie project Heilige Huisjes 2018 – 2019 Website PGZ

daar overigens ook zonder noodzaak voor kiezen. Indien zich in de toekomst knelpunten voordoen waar wijkgemeenten binnen het cluster in gezamenlijkheid niet uitkomen en die het bestaan van de wijkgemeente of het functioneren van de ambten fundamenteel hinderen of onmogelijk maken, houdt de Algemene Kerkenraad een eigen verantwoordelijkheid om te komen tot een oplossing in het bredere verband van de PGZ. Op dat moment ziet de Algemene Kerkenraad toe op uitvoering en planning van de verkoop van één van de twee kerkgebouwen. De Algemene Kerkenraad maakt, in overleg met het College van Kerkrentmeesters, op dat moment budgetten uit het vermogen vrij om te kunnen investeren in het kerkgebouw dat overblijft binnen het cluster. Dit in het kader van duurzaamheid en vernieuwing.

In dit Beleidsplan 2022 – 2025 wordt het accent gelegd op de verdere samenwerking tussen de afzonderlijke wijkgemeenten in de vastgestelde clusters: wijkgemeenten hebben elkaar nodig. De noodzaak van deze samenwerking komt enerzijds voort uit het afnemend aantal leden en kerkgangers, gekoppeld aan een terugloop aan inkomsten. Anderzijds leidt verdere samenwerking o.a. tot verdere verdieping, elkaar aanvullen, elkaar aanscherpen en het stimuleren en genereren van meer en gedifferentieerd aanbod van activiteiten.

Immers, iedere wijkgemeente bestaat uit een groep mensen die samenkomt op een gevarieerde wijze en die zich – zij het in onderling verschillende mate – betrokken voelt bij het evangelie, de heilvolle boodschap. Hierdoor hebben wijkgemeenten hun eigen kleur en identiteit en die geven ze op hun eigen wijze vorm. Hoe de wijkgemeenten zich – binnen de clusters – verder ontwikkelen, is mede afhankelijk van de ervaringen van hun leden en de mate waarin eerdere veranderingen hebben plaatsgevonden. Door de veranderende samenleving wordt van de traditionele kerk verwacht dat zij mee verandert. Het is duidelijk dat we niet allemaal op dezelfde manier geloven. Toch hebben we elkaar nodig om de geloofsoverdracht naar onze kinderen en binnen de veranderende maatschappij te realiseren. Want mensenkinderen hebben een houvast, een ijkpunt, een basis nodig om in vrijheid te kunnen leven. Zonder houvast wordt de mens onzeker en kruipt hij terug in zijn schulp.

Het traditionele kerkelijke leven, waar voor velen de inwijding in het geloof heeft plaatsgevonden, verdient daarom blijvende ondersteuning. Er zijn daarnaast andere vormen van kerk-zijn nodig en aan het ontstaan. Binnen de Protestantse Gemeente Zwolle zijn dat de pioniersplek Ontmoetingshuis Moderne Devotie en de diensten in de Grote Kerk.

Deze nieuwe vormen moeten echter niet belast worden met bestaande kerkelijke gewoonten, structuren en organisatie. Er is behoefte aan spontane netwerken waarbinnen mensen op zoek kunnen gaan naar zingeving in deze huidige tijd. Immers volgens Mattheus 18 vers 20 geldt: *“want waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in het midden van hen.”*

Een belangrijke vraag is wat plaatselijk nodig is om gemeente van Christus te zijn. Daarbij is de huidige praktijk dat de vergaderdruk hoog is en dat er steeds minder gemeenteleden bereid zijn om ambten te vervullen. Het is dus goed om na te denken over de vraag of de vorm en de termijn nog wel passen in onze huidige samenleving. En zo niet, dat we vorm en termijn aanpassen aan wat onze tijd vraagt. Wat kunnen we daarbij missen en wat willen we behouden of moeten we juist verwerven?

In een plaatselijke gemeente is eenieder geroepen om een levend lid van de gemeenschap te zijn. Ieder mens krijgt de gaven van God die nodig zijn voor de opbouw van het lichaam van Christus. Dat wordt ‘het ambt van de gelovigen’ genoemd. Aan de wijkgemeenten de taak om gemeenteleden aan te spreken op hun kwaliteiten en deze in te zetten bij de verdere opbouw van de wijkgemeente. Daarbij spelen scholing en toerusting een belangrijke rol.

De wijkgemeenten krijgen meer zelfstandigheid om zelf, en met de clustergemeente, invulling te geven aan het kerk-zijn. De verantwoordelijkheid voor pastoraat, diaconaat en liturgie ligt bij de wijkkerkenraad. Op basis van het financieel meerjarenplan kunnen per wijkgemeente of cluster de ontwikkelingen in kaart worden gebracht en kunnen door de wijkkerkenraad, in overleg met de gemeenteleden, keuzes worden gemaakt. De financiële zelfstandigheid kan worden vergroot door de geldwerving te intensiveren en de huurinkomsten van het kerkgebouw te vergroten. Daarnaast zullen kostenposten periodiek worden bekeken op mogelijke bezuinigingen. De ledenadministratie zou gedeeltelijk worden overgeheveld van kerkelijk bureau naar de wijken. Uit de praktijk in 2021 blijkt dat verschuiving eerder leidt tot meer werk dan tot minder werk. Het is dus efficiënter om de huidige situatie tussen kerkelijk bureau en de wijken te handhaven.

4. Veilige gemeente

Het lijkt zo vanzelfsprekend: in een gemeente van de Protestantse Kerk voel je je veilig. Leden behandelen elkaar met respect. Mensen met speciale taken en opdrachten maken geen gebruik van hun machtspositie ten koste van anderen. Kinderen en jongeren kunnen ongestoord meedoen. Helaas gaat dat niet altijd en overal op. Ongewenste intimiteiten en situaties van misbruik komen helaas ook in de Protestantse Kerk voor.

Naar aanleiding van het rapport “Werk aan de schuilplaats” (nota over kerkelijk beleid rond seksueel misbruik, januari 1999) en aanbevelingen voor toekomstig beleid heeft de Generale Synode besloten dat het bewustzijn in gemeenten rond het thema ‘veilige gemeente’ meer aandacht moet krijgen.

Taboes doorbreken doe je samen. In elke gemeente zijn slachtoffers van geweld, misbruik of onveilige machtssituaties, in hun thuissituatie of zelfs in de kerk. Daar willen en mogen we niet voor weggijken! Stel als kerkelijke gemeente het onderwerp dus zelf aan de orde. Maak veiligheid in de gemeente onderwerp van gesprek in de kerkenraad en bij andere groepen in de gemeente. De Protestantse Kerk in Nederland heeft hiervoor programma’s ontwikkeld die de kerkenraad en andere groepen kunnen helpen bij de eerste stap.

Naast bewustzijn en respectvolle omgang met elkaar is het belangrijk om als gemeente duidelijke regels en beleid te hebben. De synode heeft in november 2019 uitgesproken gemeenten te gaan stimuleren plaatselijk beleid⁴ over veilig omgaan met elkaar te formuleren. In dat beleid is opgenomen:

- het met aandacht selecteren van vrijwilligers;
- het hanteren van een gedragscode;
- aanstellen van gekwalificeerde vertrouwenspersonen per gemeente of per ring van gemeenten;
- een VOG vragen aan predikanten en kerkelijk werkers, verbonden aan een gemeente, en aan vrijwilligers/ambtsdragers die met kwetsbare mensen werken of leidinggevende taken hebben.

Een stappenplan voor de opzet van een beleid voor een veilige kerk is te vinden op de website van het Meldpunt, seksueel misbruik in kerkelijke relaties. In deze informatie is een plan van aanpak beschreven, staat informatie over de wijze van communicatie, het omgaan met weerstand en het

---

⁴ Zie thema ‘Veilige gemeente’ op de website van PKN Nederland

komen tot een gedragscode en omgangregels. Daarnaast wordt aangegeven op welke wijze meldingen van (vermoedens van) misbruik kunnen plaatsvinden en welk protocol toegepast moet worden.

In 2022 zal geïnventariseerd worden op welke wijze onze wijkgemeenten c.q. clusters hier al invulling aan hebben gegeven. In eerste instantie is het beleid voor een veilige gemeente de verantwoordelijkheid van de wijkgemeente. Daarbij zal vanuit de Algemene Kerkenraad ondersteuning en advies worden gegeven bij de verdere uitwerking van dit beleid.

5. Algemene Kerkenraad

De rol van de Algemene Kerkenraad verandert door de tijdens het project “Heilige Huisjes” gemaakte keuzes. Hij zal minder sturend aanwezig zijn, maar op afstand de ontwikkelingen volgen, coördineren en begeleiden. Daarbij kan hij een stimulerende rol vervullen naar de wijkgemeenten als het gaat om het nieuwe ontwikkelingen, zoals de ‘groene kerk’. De Algemene Kerkenraad wordt daarmee een platform waar ervaringen van de wijkgemeenten met elkaar worden gedeeld, waar van elkaar kan worden geleerd en waar uiteindelijk keuzes worden gemaakt als de wijkgemeente of het cluster er zelf niet uit (kan) komen. Op basis van de nieuwe kerkordelijke regels kan de afvaardiging van wijkgemeenten naar de Algemene Kerkenraad veranderen. Door de nieuwe rol van de Algemene Kerkenraad kan het aantal vergaderingen aangepast worden van tien keer per jaar naar één keer per twee maanden. Hierdoor neemt de vergaderdruk af. Deze aanpassingen worden vastgelegd in een Plaatselijke Regeling.

Om de verdere samenwerking en vernieuwing goed te laten verlopen is het volgen van de financiën met behulp van de financiële meerjarenplanning essentieel. Hier ligt een taak voor het College van Kerkrentmeesters en de kerkrentmeesters binnen de wijkgemeenten c.q. clusters. Vernieuwen betekent ook aanpassing van de organisatie. Meer beheerstaken worden bij de wijkgemeenten en clusters neergelegd, onder gelijktijdige verdere automatisering en afslanking van het kerkelijk bureau. Dit is eind 2021 gerealiseerd door aanstelling van een nieuwe medewerker bij het kerkelijk bureau en een goede verdeling van de beheerstaken over de wijken en het kerkelijk bureau.

De Algemene Kerkenraad hecht groot belang aan het continueren van de vieringen in de Grote Kerk. Deze zijn complementair aan de kerkdiensten in de wijken en gericht op de breedte van de Zwolse samenleving. Deelnemers zijn naast kerkgangers vanuit de PGZ ook mensen vanuit andere Zwolse kerken, alsmede mensen die niet gebonden zijn aan een kerk. Dit geldt specifiek bij de cantate-diensten. De aan de vieringen verbonden cantorij neemt hierin een bijzondere plaats in. De commissie ‘vieringen Grote Kerk’ komt met een plan om op een onderscheidende wijze verdere invulling te geven aan de diensten in de Grote Kerk en de continuering ervan naar de toekomst te borgen. Daarbij wordt samenwerking gezocht met de andere kerkgenootschappen in Zwolle.

Om vernieuwing te stimuleren en financieel te ondersteunen, is het stimuleringsfonds “kerk laat je zien”⁵ door de Algemene Kerkenraad opgericht. Het stimuleringsfonds heeft tot doel om bij te dragen aan het voortbestaan van de PGZ, nu en in de toekomst. Het gaat hierbij om projecten uit de (clusters van) wijkgemeenten, die een nieuw elan geven en leiden tot verdieping van het geloof en het daaruit voortvloeiend/-komend engagement van kerkleden en tot aansprekende communicatie van het geloof. Dit vanuit verbondenheid met elkaar en met de stad waarin wij kerk

---

⁵ Voor meer info over het Stimuleringsfonds, zie website PGZ: projecten

zijn. Door het College van Kerkrentmeesters is voor de ontwikkeling en uitvoering van deze nieuwe initiatieven een budget van € 500.000 vrijgemaakt. Nieuwe initiatieven kunnen nog steeds ter beoordeling worden voorgelegd aan de werkgroep Stimuleringsfonds.

Gemeenten komen bestuurlijk samen in één van de elf regio's in Nederland. Wij maken deel uit van de **classis Overijssel-Flevoland**. De classicale vergadering wordt gevormd door de ambtsdragers verkozen door de kerkenraden van de tot de classis behorende gemeenten. De classicale vergadering geeft leiding aan het leven en werken van de classis en geeft daarin gestalte aan de verantwoordelijkheid van de gemeenten voor elkaar en voor de gehele kerk, alsmede aan de verantwoordelijkheid van de kerk voor de gemeenten.

We horen als gemeenten bij elkaar, zowel binnen als buiten Zwolle. De ontmoeting tussen gemeenten is wezenlijk voor de manier waarop we Protestantse Kerk zijn. De wijkgemeenten behorend tot de oude classis Zwolle gaan verder als Ring Zwolle, een plek waar plaatselijke gemeenten elkaar ontmoeten, elkaar onderlinge steun verlenen (praktisch) en elkaar inspireren en bezinnen (voeding). Vanuit de PGZ wordt iedere wijkkerkenraad vertegenwoordigd in de Ring Zwolle. De Algemene Kerkenraad heeft hier geen vertegenwoordigende taak, die ligt bij de individuele wijkkerkenraad.

6. Communicatie

Er is veel aan het veranderen binnen de kerkelijke gemeenschap, zo ook binnen de Protestantse Gemeente Zwolle. De vanzelfsprekendheid van het christelijk geloof en het kerkelijke instituut is voorbij. We zoeken naar nieuwe vormen en wegen. Belangrijk is om mensen te blijven boeien en binden en nieuwe groepen mensen – vanuit missionair oogpunt – te bereiken. Daarbij spelen het enthousiasme en de vitaliteit van de wijkgemeenten een positieve rol. Een goed en eigentijds communicatiebeleid speelt hier een ondersteunende rol.

Medio 2020 is er in de Algemene Kerkenraad gesproken over het communicatiebeleid. Belangrijk is dat de Protestantse Gemeente Zwolle, die midden in de Zwolse samenleving staat, eigentijdse vormen van communicatie gaat inzetten. We willen daarmee drie doelen nastreven:

1. het beter bereiken van onze leden en kerkwerkers binnen de wijkgemeenten;
2. het binden en boeien van mensen aan de rand van de kerk;
3. het inspireren van nieuwe groepen: nieuwkomers in Zwolle en mensen met een andere geloofsachtergrond.

De inhoud van de boodschap en de opzet van thema's en activiteiten ligt bij de wijkgemeenten en de predikanten. Daarbij hoort een goede infrastructuur wat betreft communicatie en voor de uitvoering een professionele aanpak.

Met deze infrastructuur is in het verleden een begin gemaakt met het kerkblad Gaandeweg en door het vernieuwen van de website van de PGZ. Ook de centrale diaconie heeft haar website vernieuwd en onderdeel gemaakt van deze website. Het hoofd kerkelijk bureau en de scribe van de Algemene Kerkenraad houden toezicht op de kwaliteit van uitvoering van het uitbouwen van de website en de verdere ontwikkeling, rekening houdend met het vastgestelde budget, daarbij ondersteund door twee zelfstandig professionals op het gebied van journalistiek en communicatie.

Via kleine stappen zal de communicatie verder ontwikkeld worden. Op de homepage van onze website zal het laatste nieuws vermeld moeten worden en zullen de meest recente activiteiten te zien moeten zijn om te komen tot een dynamische website waar mensen graag terugkomen. Om mensen naar onze website te krijgen is de inzet van sociale media nodig. Steeds meer mensen gebruiken deze kanalen om informatie met elkaar te delen. Daarnaast is een persbeleid van

belang waarbij de PGZ op zelfgekozen momenten de pers benadert en journalisten de PGZ kunnen benaderen. Op PGZ-niveau kunnen we de communicatie verder stroomlijnen, intensiveren en op een professioneler niveau tillen. Een goede afstemming met de wijkgemeenten is daarbij belangrijk. Op welke wijze kan de communicatie door de PGZ aanvullend en versterkend werken op het communicatiewerk dat nu al wordt gedaan door de wijkgemeenten?

De eerder genoemde doelen worden bereikt door een viersporenbeleid:

1. het verbeteren van de website van de Protestantse Gemeente Zwolle;
2. de inzet van sociale media;
3. een actief persbeleid;
4. het versterken van de communicatiekracht van de wijkgemeenten.

Om te volgen of dit viersporenbeleid succesvol is, zijn SMART doelstellingen geformuleerd waardoor er jaarlijks een meetbaar resultaat is. Deze resultaten worden besproken in de Algemene Kerkenraad, waarbij zondig het communicatiebeleid zal worden aangepast.

7. Diaconale gemeenschap

De kerk is ook een diaconale gemeenschap.⁶ Niet alleen voor haarzelf, maar ook voor allen die op haar pad komen. In onze tijd krijgt dat weer nieuwe betekenis. Waar de overheid een terugtrekkende beweging maakt en de grenzen van het individualisme in zicht komen, komt de waarde van het maatschappelijke middenveld weer in beeld. Mensen ervaren problemen rond werk en geld, met marginalisering en armoede als gevolg. Vooral ouderen voelen zich eenzaam en de zorg voor kwetsbaren in de samenleving is een brandend vraagstuk. Met name op deze terreinen wordt de diaconale presentie van de kerk actueel. Voortrekker daarin is de Diaconaal Consulent. Hij speelt o.a. een actieve rol in het adviseren en aanwijzen van geconstateerde misstanden bij de burgerlijke overheid en maatschappelijke instellingen in de burgerlijke gemeente Zwolle. Daarnaast zorgt hij voor het toerusten van leden van de PGZ (gemeenteleden, maar diakenen in het bijzonder) voor hun roeping tot de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid. Mensen die zijn vastgelopen in de hulpverlening kan hij – door zijn kennis van de sociale kaart van Zwolle en zijn netwerk – proberen in contact te brengen met organisaties die hen verder kunnen helpen.

De burgerlijke gemeente Zwolle is bezig de zorgstructuur anders in te richten en dat leidt tot nieuwe uitdagingen voor de diaconale presentie. Wat heeft de diaconie te bieden in een tijdsgewricht waarin burgerlijke gemeenten financieel genoodzaakt zijn om zorgtaken af te bouwen en kerken als vangnet gaan dienen? Er zal dus een realistische agenda moeten worden opgesteld: je kunt niet alles doen, dus zullen er binnen de PGZ (Centrale Diaconie) en de wijkdiaconieën keuzes gemaakt en prioriteiten gesteld moeten worden. Daarin wordt samengewerkt in het Diaconaal Platform Zwolle, waarin diaconieën van diverse kerken in Zwolle zijn vertegenwoordigd. Bij het diaconale werk wordt verbinding en aansluiting gezocht bij bestaande maatschappelijke organisaties en/of overheidsinstanties.

---

⁶ Uit Kerk2025: Waar een Woord is, is een weg

8. Predikanten en kerkelijk werkers

Bij de PGZ zijn predikanten en kerkelijk werkers werkzaam. De dienst van kerkelijke werker en predikant is complementair aan elkaar. Waar de klassieke rol van de predikant zich om de dienst van Woord en Sacrament vouwt, is de kerkelijk werker vooral gericht op de doorwerking van dit Woord in de gemeente en in de levens van mensen. Dat gebeurt met name in het pastoraat, het jeugdwerk, het missionaire werk en het opbouwwerk. Daarbij maakt de meer praktische oriëntatie en het vermogen theorie en praktijk op elkaar af te stemmen de kerkelijk werker geschikt om in te spelen op veranderingen in de samenleving. Dat is een belangrijke dienst aan de kerk van de toekomst.

De predikant is geroepen om het goddelijke Woord te bedienen. Er is veel veranderd in de manier waarop deze roeping gestalte krijgt. Zo is het nu al niet meer het geval dat elke gemeente een 'eigen' dominee heeft en dat zal in 2025 nog minder zijn. Veel van de beschutting van een kerkelijke cultuur waarin de dominee een vaste en herkenbare plaats had, valt weg of is weggefallen. De predikant is daarbij niet zozeer de manager als wel de getuige die gericht is op de basics van de kerk en die de kerk en de gemeente daar steeds weer aan herinnert.

Door de teruggang in predikantsformatie en de veranderingen in de organisatie van onze wijkgemeenten neemt de werkdruk bij predikanten toe. Binnen de wijkgemeenten vindt ondersteuning plaats in het pastoraat door de inzet van ambtsdragers (ouderlingen) en vrijwilligers die bezoekwerk verrichten. Daarnaast worden kerkelijk werkers ingezet voor het (jeugd- en ouderen)pastoraat.

In overleg met de predikanten en kerkelijk werkers van de PGZ (binnen het ministerie van predikanten) is in juni 2021 het Lange Termijn Perspectief geformuleerd. Belangrijk is de voortgaande opbouw van clustervorming en samenwerking van wijkgemeenten, die een bijdrage leveren aan het proces van verbinding en vernieuwing. Dit veranderingsproces moet worden gezien als een gezamenlijke trektocht, waarbij het een beweging van onderop moet zijn. Door het samen organiseren van activiteiten kunnen de onderlinge contacten tussen gemeenteleden gestimuleerd worden. Door dingen samen te doen, leren we elkaar kennen en waarderen.

De predikant is herder en leraar. Voor dit herder-zijn is het nodig dat er een vertrouwensband bestaat tussen predikant en gemeente. De predikant en kerkelijk werker zijn werkzaam binnen één of meerdere wijkgemeenten of één of meerdere clusters binnen de PGZ. Zoals aangegeven hebben zij een specifieke taak en plek in de gemeente. Met hun inzet, vakbekwaamheid en visie bouwen zij aan de lokale geloofsgemeenschap en de kerk van Christus. Er wordt samengewerkt met kerkenraadsleden en gemeenteleden om bepaalde doelen te bereiken. Slaagt deze samenwerking dan motiveert dat alle betrokkenen.

In de plaatselijke wijkgemeente bestaat een behoefte om op gezette tijden stil te staan bij deze samenwerking en de betrokkenheid daarbij van de predikant/kerkelijk werker. Dat kan via het jaargesprek tussen de kerkenraad en de predikant/kerkelijk werker. Dit jaargesprek wordt gevoerd in het kader van het beleidsplan van de wijkgemeente en het werkplan en werkverslag van de predikant/kerkelijk werker. Het gesprek is open, vertrouwelijk en gelijkwaardig, waarbij wordt teruggeblikt op de afgelopen periode. Deze jaarlijkse afstemming geeft ruimte voor verdere ontwikkeling van ieders bekwaamheid in het werk binnen de wijkgemeente en verbetert de samenwerking. Daarnaast kunnen verwachtingen naar de toekomst worden besproken, waar

mobiliteit een onderdeel van kan zijn. Eventuele knelpunten worden besproken en worden opgelost.

Iedere wijkkerkenraad legt vast op welke wijze en met wie de jaargesprekken worden gehouden. Gelet op de werkdruk van predikanten/kerkelijk werkers zullen er duidelijke keuzes in het beleid moeten worden gemaakt. Bepaal een beperkt aantal speerpunten die worden opgepakt en maak duidelijk welke zaken (voorlopig) blijven liggen. Daarbij is een luisterend oor nodig om op het spoor te komen wat gewenst en nodig is. Welke noden leven onder de Zwolse samenleving? Mogelijk kan dit leiden tot nieuwe pioniersplekken gericht op specifieke doelgroepen.

De versobering in de afgelopen periode heeft de werkdruk op de predikanten verhoogd en overbelasting ligt op de loer. Het is belangrijk om ruimte te blijven geven aan coaching en ondersteuning, zodat bijtijds knelpunten in het volle takenpakket kunnen worden gesignaleerd. Bij vacatures is het bij het opstellen van een profielschets van belang om realistisch te zijn en te zoeken naar een collega die in gaven en talenten een aanvulling is op het zittende team.

Om predikanten vreugdevol het werk te kunnen laten doen, is ondersteuning door kerkelijk werkers in het pastoraat noodzakelijk. Door fusies van wijkgemeenten en vermindering van formatieplaatsen zijn pastorale wijken groot en kan deze ondersteuning de pastorale zorg bieden die nodig is. Daarbij is het van belang om versnippering van kortlopende contracten te voorkomen. Voor een goede pastorale inzet is een vertrouwensband met de leden van een wijkgemeente essentieel. Om dit goed werkbaar te maken voor de komende periode is volgens het ministerie van predikanten het volgende noodzakelijk:

1. Beperk de inzet van kerkelijk werkers zo mogelijk tot maximaal 2 wijkgemeenten.
2. Verhoog de contractduur tot 4 jaar of onbepaalde tijd om het mogelijk te maken een pastorale band op te bouwen.
3. Vergroot de contractomvang om de (flexibele) inzet te verbeteren.

Er moet aandacht en waardering zijn voor vrijwilligers om als kerkelijke organisatie duurzaam te kunnen blijven functioneren nu betaalde krachten zijn afgebouwd. Het beleid op het gebied van toerusting en ondersteuning van de vrijwilligers zal aangepast moeten worden. Gezien het accent op vernieuwing is er behoefte aan een verbindende inspirator. Gedacht wordt aan een persoon die de missionaire presentie van de kerk in de stad vertegenwoordigt en die het opbouwende werk – van de voormalige stadspastor – kan voortzetten. Naast de ruimte in de begroting kan het stimuleringsfonds bij de financiering wellicht een rol spelen. Daarbij kan de nog te verwachten uitkomst van de brainstormgroep rond “Het Plein” een rol spelen.

9. Beheer

Gemeentelieden brengen geld bijeen voor de opbouw van de gemeente, de voortgang van de evangelieverkondiging en de dienst aan de naaste. Daar zijn ook inkomsten uit bezit en eigendommen voor bestemd. Beheer over geld en goederen is even geestelijk als pastoraat en eredienst. Niet voor niets kennen we kerkrentmeesters die ouderling zijn en deel van de kerkenraad uitmaken. Ook diakenen beheren gelden en soms goederen. Deze zijn bedoeld voor het diaconale werk van de gemeente en moeten gescheiden blijven van de gelden voor de instandhouding van de gemeente. Het luistert nauw hoe dit alles wordt beheerd. Er zullen in de komende periode afspraken gemaakt worden op welke manier de PGZ omgaat met het beheer van haar vermogen. Daarom moet beheer voldoen aan algemeen geldende maatstaven van zorgvuldig en behoorlijk bestuur. Dit vraagt om deskundigheid en ervaring bij het college van

kerkrentmeesters en het college van diakenen. Bij het vervullen van vacatures van ambtsdragers voor deze colleges wordt gezocht naar mensen die deze deskundigheid en ervaring bezitten.

10. Kerkmuziek

In de eredienst komt de gemeente samen om het Woord van God te horen, samen te zingen tot eer van God en de sacramenten te delen. Deze eredienst verloopt aan de hand van een orde van dienst. De opzet van deze orde van dienst wordt bepaald door de wijkkerkenraad. De uitwerking verschilt per kerkelijke gemeente en per situatie waarin je gemeente bent. Muziek neemt hierin een belangrijke plaats in. De gemeente participeert nadrukkelijk in de liturgie; muziek, taalhandelingen en inrichting van de eredienst zijn opbouwend en samenbindend voor de geloofsgemeenschap. Daarbij spreken muziek, liederen en stilte in de eredienst een taal waarmee de gemeente meegenomen wordt in de ontmoeting met God en mensen.

De zorg voor de kerkmuziek berust – vanwege het belang van de kerkmuziek voor het geheel van de eredienst – bij de wijkkerkenraad en wordt uitgeoefend met inachtneming van het bepaalde in ordinantie 5 (de Eredienst) en in Generale Regeling 9 (Kerkmusici). De wijkkerkenraad stelt – met inachtneming van deze regels – het beleid ten aanzien van de – in de gemeente gewenste – kerkmuziek vast.

Aan de gemeentezang en de verdere muzikale vormgeving van de eredienst wordt leiding gegeven door een kerkmusicus. De kerkmusicus wordt benoemd door de kerkenraad na overleg met het college van kerkrentmeesters. De aanstelling van de kerkmusicus geschiedt door het college van kerkrentmeesters. In het kader van Heilige Huisjes is bepaald dat de kerkmusici op basis van vrijwilligheid worden aangesteld volgens de bepalingen van Generale Regeling 9. Uitzondering hierop is de cantor-organist van de Grote Kerk, die voor 50% wordt betaald door de PGZ en voor 25% vanuit een legaat ten dienste van de Michaëlsvieringen in Academiehuis Grote Kerk en 25% door de cantorij. Bij het einde van dit contract neemt de Algemene Kerkenraad een nieuw besluit over het al dan niet aanstellen van een cantor (zie AK 30-10-2018). Daarbij zal de AK zich laten adviseren door het beleidsorgaan Kerkmuziek van de PGZ.

11. Uitdagingen

Naast de algemene gang van zaken staan wij in de komende jaren – als Algemene Kerkenraad samen met de zes wijkgemeenten/drie clusters – voor een aantal uitdagingen:

- de onderlinge samenwerking tussen de wijkgemeenten/clusters versterken;
- het optimaliseren van de inzet van predikanten en kerkelijk werkers;
- het betrokken houden van gemeenteleden, fysiek en digitaal;
- gemeenteleden enthousiasmeren voor ambten binnen de wijkgemeenten en op centraal niveau;
- nieuwe vormen van kerk-zijn ontwikkelen;
- aandacht voor de aanpak van Actie Kerkbalans;
- het bijhouden van het financiële meerjarenplan;
- de communicatie intern en extern optimaliseren.

11. Tot slot

De structuur en organisatie van de kerk is altijd al aan verandering onderhevig geweest. Veranderingen die nodig waren om de kerk 'bij de tijd' te houden.

Zonder uitputtend te zijn volgen hier zeven aspecten die van belang zijn voor het gemeente-zijn⁷:

- samenkomen rond de levende Heer als gemeenschap die het leven met elkaar deelt, het geloof beoefent en leert om leerling te zijn van Jezus;
- vieren, in erediensten, op zondag maar ook op andere dagen, om te horen naar het Woord en God te vereren;
- leren, wat inhoud krijgt in vorming en toerusting en in geloofsopvoeding en catechese. Als volgelingen van Christus zijn we zijn leerlingen die ons levenslang verdiepen in de bronnen van het geloof en in de betekenis ervan voor het dagelijks leven;
- pastoraat en omzien naar elkaar. Het is de hulp die we elkaar bieden om de weg met God te gaan, in alle omstandigheden van het leven;
- diaconaat: kerk-zijn betekent dat we delen van de gaven die God ons heeft gegeven en daarbij vooral oog hebben voor de minderbedeelden;
- getuige zijn: het hoort bij christen-zijn dat je vrij durft te spreken over je geloof en Gods naam durft te belijden;
- gezonden zijn: je komt samen om weer uitgezonden te worden. Gezonden mensen hebben een missie in deze wereld.

Vanuit dit gemeente-zijn gaan we de uitdagingen aan om ons als PGZ voor te bereiden op de toekomst, waarbij we mogen geloven dat de Geest van God ons daarbij zal ondersteunen.

---

⁷ Uit Kerk2025: Waar een Woord is, is een weg